

ಶ್ರೀಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ರಾಮಾನುಜಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾಂತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಣಭರತಶತ್ರುಘ್ನಹನುಮತ್ಸಮೇತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮಃ

ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣೇ ವಾಲ್ಮೀಕೀಯೇ ಆದಿಕಾವ್ಯೇ ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾಕಾಂಡೇ

॥ ಪಂಚವಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ಶ್ರೀ ರಂಗರಾಮಾನುಜ ಮಹಾದೇಶಿಕನ್

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ಶ್ರೀಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ರಾಮಾನುಜಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾಂತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಣಭರತಶತ್ರುಘ್ನಹನುಮತ್ಸಮೇತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮಃ

॥ ಪಂಚವಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಸಲಕ್ಷ್ಮಣೇನ ಶ್ರೀರಾಮೇಣ ಸುಗ್ರೀವಸ್ಯ ತಾರಾಯಾ ಅಂಗದಸ್ಯ ಚ ಪ್ರಬೋಧನಂ
ವಾಲಿನೋ ದಾಹಸಂಸ್ಕಾರಾರ್ಥಂ ಪ್ರೇರಣಂ ಚ ತದನು ತಾರಾಪ್ರಭೃತಿಭಿಃ ಸಹ
ಸರ್ವೈರ್ವಾನರೈರ್ವಾಲಿನಃ ಶವಸ್ಯ ಶ್ಮಶಾನಭೂಮೌ ನಯನಮಂಗದೇನ ತಸ್ಯ
ದಾಹಸಂಸ್ಕಾರಸ್ಯ ಸಂಪಾದನಂ ತದರ್ಥಂ ಜಲಾಂಜಲೀನಾಂ ದಾನಂ ಚ

ಸ ಸುಗ್ರೀವಂ ಚ ತಾರಾಂ ಚ ಸಾಂಗದಾಂ ಸಹಲಕ್ಷ್ಮಣಃ |
ಸಮಾನಶೋಕಃ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥಃ ಸಾಂತ್ವಯನ್ನಿದಮಬ್ರವೀತ್ || 4.25.1 ||

ನ ಶೋಕಪರಿತಾಪೇನ ಶ್ರೇಯಸಾ ಯುಜ್ಯತೇ ಮೃತಃ |
ಯದತ್ರಾನಂತರಂ ಕಾರ್ಯಂ ತತ್ ಸಮಾಧಾತುಮರ್ಹಥ || 4.25.2 ||

ಲೋಕವೃತ್ತಮನುಷ್ಠೇಯಂ ಕೃತಂ ವೋ ಬಾಷ್ಟವೋಕ್ಷಣಂ |
ನ ಕಾಲಾದುತ್ತರಂ ಕಿಂಚಿತ್ ಕರ್ಮಶಕ್ಯಮುಪಾಸಿತುಂ || 4.25.3 ||

ನಿಯತಿಃ ಕಾರಣಂ ಲೋಕೇ ನಿಯತಿಃ ಕರ್ಮಸಾಧನಂ |
ನಿಯತಿಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ನಿಯೋಗೇಷ್ಟಿಹ ಕಾರಣಂ || 4.25.4 ||

ನ ಕರ್ತಾ ಕಸ್ಯಚಿತ್ ಕಶ್ಚಿನ್ನಿಯೋಗೇ ನಾಪಿ ಚೇಶ್ವರಃ |
ಸ್ವಭಾವೇ ವರ್ತತೇ ಲೋಕಸ್ತಸ್ಯ ಕಾಲಃ ಪರಾಯಣಂ || 4.25.5 ||

ನ ಕಾಲಃ ಕಾಲಮತ್ಯೇತಿ ನ ಕಾಲಃ ಪರಿಹೀಯತೇ |
ಸ್ವಭಾವಂ ಚ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ನ ಕಶ್ಚಿದತಿವರ್ತತೇ || 4.25.6 ||

ನ ಕಾಲಸ್ಯಾಸ್ತಿ ಬಂಧುತ್ವಂ ನ ಹೇತುರ್ನ ಪರಾಕ್ರಮಃ |
ನ ಮಿತ್ರಜ್ಞಾತಿಸಂಬಂಧಃ ಕಾರಣಂ ನಾತ್ಮನೋ ವಶಃ || 4.25.7 ||

ಕಿಂ ತು ಕಾಲಪರೀಣಾಮೋ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಃ ಸಾಧು ಪಶ್ಯತಾ |
ಧರ್ಮಶ್ಚಾರ್ಥಶ್ಚ ಕಾಮಶ್ಚ ಕಾಲಕ್ರಮಸಮಾಹಿತಾಃ || 4.25.8 ||

ಇತಃ ಸ್ವಾಂ ಪ್ರಕೃತಿಂ ವಾಲೀ ಗತಃ ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಕ್ರಿಯಾಫಲಂ |
ಸಾಮದಾನಾರ್ಥಸಂಯೋಗೈಃ ಪವಿತ್ರಂ ಪ್ಲವಗೇಶ್ವರಃ || 4.25.9 ||

ಸ್ವಧರ್ಮಸ್ಯ ಚ ಸಂಯೋಗಾಜಿತಸ್ತೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ |
ಸ್ವರ್ಗಃ ಪರಿಗೃಹೀತಶ್ಚ ಪ್ರಾಣಾನಪರಿರಕ್ಷತಾ || 4.25.10 ||

ಏಷಾ ವೈ ನಿಯತಿಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಾ ಯಾಂ ಗತೋ ಹರಿಯೂಧಪಃ |
ತದಲಂ ಪರಿತಾಪೇನ ಪ್ರಾಪ್ತಕಾಲಮುಪಾಸ್ಯತಾಂ || 4.25.11 ||

ವಚನಾಂತೇ ತು ರಾಮಸ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮಣಃ ಪರವೀರಹಾ |
ಅವದತ್ ಪ್ರಶ್ರಿತಂ ವಾಕ್ಯಂ ಸುಗ್ರೀವಂ ಗತಚೇತಸಂ || 4.25.12 ||

ಕುರು ತ್ವಮಸ್ಯ ಸುಗ್ರೀವ ಪ್ರೇತಕಾರ್ಯಮನಂತರಂ |
ತಾರಾಂಗದಾಭ್ಯಾಂ ಸಹಿತೋ ವಾಲಿನೋ ದಹನಂ ಪ್ರತಿ || 4.25.13 ||

ಸಮಾಜ್ಞಾಪಯ ಕಾಷ್ಠಾನಿ ಶುಷ್ಕಾಣಿ ಚ ಬಹೂನಿ ಚ |
ಚಂದನಾನಿ ಚ ದಿವ್ಯಾನಿ ವಾಲಿಸಂಸ್ಕಾರಕಾರಣಾತ್ || 4.25.14 ||

ಸಮಾಶ್ವಾಸಯ ದೀನಂ ತ್ವಮಂಗದಂ ದೀನಚೇತಸಂ |
ಮಾ ಭೂರ್ಬಾಲಿಶಬುದ್ಧಿಸ್ತ್ವಂ ತ್ವದಧೀನಮಿದಂ ಪುರಂ || 4.25.15 ||

ಅಂಗದಸ್ತ್ವಾನಯೇನ್ಮಾಲ್ಯಂ ವಸ್ತ್ರಾಣಿ ವಿವಿಧಾನಿ ಚ |
ಘೃತಂ ತೈಲಮಥೋ ಗಂಧಾನ್ ಯಚ್ಚಾತ್ರ ಸಮನಂತರಂ || 4.25.16 ||

ತ್ವಂ ತಾರ ಶಿಬಿಕಾಂ ಶೀಘ್ರಮಾದಾಯಾಗಚ್ಛಸಂಭ್ರಮಾತ್ |
ತ್ವರಾ ಗುಣವತೀ ಯುಕ್ತಾ ಹ್ಯಸ್ಮಿನ್ ಕಾಲೇ ವಿಶೇಷತಃ || 4.25.17 ||

ಸಜ್ಜೀಭವಂತು ಪ್ಲವಗಾಃ ಶಿಬಿಕಾವಾಹನೋಚಿತಾಃ |
ಸಮರ್ಥಾ ಬಲಿನಶ್ಚೈವ ನಿರ್ಹರಿಷ್ಯಂತಿ ವಾಲಿನಂ || 4.25.18 ||

ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ತು ಸುಗ್ರೀವಂ ಸುಮಿತ್ರಾನಂದವರ್ಧನಃ |
ತಸೌ ಭ್ರಾತೃಸಮೀಪಸ್ಥೋ ಲಕ್ಷ್ಮಣಃ ಪರವೀರಹಾ || 4.25.19 ||

ಲಕ್ಷ್ಮಣಸ್ಯ ವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ತಾರಃ ಸಂಭ್ರಾಂತಮಾನಸಃ |
ಪ್ರವಿವೇಶ ಗುಹಾಂ ಶೀಘ್ರಂ ಶಿಬಿಕಾಸಕ್ತಮಾನಸಃ || 4.25.20 ||

ಆದಾಯ ಶಿಬಿಕಾಂ ತಾರಃ ಸ ತು ಪರ್ಯಾಪತತ್ ಪುನಃ |
ವಾನರೈರುಹ್ಯಮಾನಾಂ ತಾಂ ಶೂರೈರುದ್ವಹನೋಚಿತೈಃ || 4.25.21 ||

ದಿವ್ಯಾಂ ಭದ್ರಾಸನಯುತಾಂ ಶಿಬಿಕಾಂ ಸ್ಯಂದನೋಪಮಾಂ |
ಪಕ್ಷಿಕರ್ಮಭಿರಾಚಿತ್ರಾಂ ದ್ರುಮಕರ್ಮವಿಭೂಷಿತಾಂ || 4.25.22 ||

ಆಚಿತಾಂ ಚಿತ್ರಪತ್ತೀಭಿಃ ಸುನಿವಿಷ್ಟಾಂ ಸಮಂತತಃ |
ವಿಮಾನಮಿವ ಸಿದ್ಧಾನ್ಯಾಂ ಜಾಲವಾತಾಯನಾಯುತಾಂ || 4.25.23 ||

ಸುನಿಯುಕ್ತಾಂ ವಿಶಾಲಾಂ ಚ ಸುಕೃತಾಂ ಶಿಲ್ಪಿಭಿಃ ಕೃತಾಂ |
ದಾರುಪರ್ವತಕೋಪೇತಾಂ ಚಾರುಕರ್ಮಪರಿಷ್ಕೃತಾಂ || 4.25.24 ||

ವರಾಭರಣಹಾರೈಶ್ಚ ಚಿತ್ರಮಾಲ್ಯೋಪಶೋಭಿತಾಂ |
ಗುಹಾಗಹನಸಂಛನ್ನಾಂ ರಕ್ತಚಂದನಭೂಷಿತಾಂ || 4.25.25 ||

ಪುಷ್ಪೌಘೈಃ ಸಮಭಿಚ್ಛನ್ನಾಂ ಪದ್ಮಮಾಲಾಭಿರೇವ ಚ |
ತರುಣಾದಿತ್ಯವರ್ಣಾಭಿರ್ಭ್ರಾಜಮಾನಾಭಿರಾವೃತಾಂ || 4.25.26 ||

ಈದೃಶೀಂ ಶಿಬಿಕಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ರಾಮೋ ಲಕ್ಷ್ಮಣಮಬ್ರವೀತ್ |
ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ವಿನೀಯತಾಂ ವಾಲೀ ಪ್ರೇತಕಾರ್ಯಂ ವಿಧೀಯತಾಂ || 4.25.27 ||

ತತೋ ವಾಲಿನಮುದ್ಯಮ್ಯ ಸುಗ್ರೀವಃ ಶಿಬಿಕಾಂ ತದಾ |
ಆರೋಪಯತ ವಿಕ್ರೋಶನ್ನಂಗದೇನ ಸಹೈವ ತು || 4.25.28 ||

ಆರೋಗ್ಯ ಶಿಬಿಕಾಂ ಚೈವ ವಾಲಿನಂ ಗತಜೀವಿತಂ |
ಅಲಂಕಾರೈಶ್ಚ ವಿವಿಧೈರ್ಮಾಲ್ಯೈರ್ವಸ್ತ್ರೈಶ್ಚ ಭೂಷಿತಂ || 4.25.29 ||

ಆಜ್ಞಾಪಯತ್ ತದಾ ರಾಜಾ ಸುಗ್ರೀವಃ ಪ್ಲವಗೇಶ್ವರಃ |
ಔರ್ಧ್ವದೇಹಿಕಮಾರ್ಯಸ್ಯ ಕ್ರಿಯತಾಮನುಕೂಲತಃ || 4.25.30 ||

ವಿಶ್ರಾಣಯಂತೋ ರತ್ನಾನಿ ವಿವಿಧಾನಿ ಬಹೂನಿ ಚ |
ಅಗ್ರತಃ ಪ್ಲವಗಾ ಯಾಂತು ಶಿಬಿಕಾ ತದನಂತರಂ || 4.25.31 ||

ರಾಜ್ಞಾಮೃದ್ಧಿವಿಶೇಷಾ ಹಿ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಭುವಿ ಯಾದೃಶಾಃ |
ತಾದೃಶೈರಿಹ ಕುರ್ವಂತು ವಾನರಾ ಭರ್ತೃಸತ್ಕ್ರಿಯಾಂ || 4.25.32 ||

ತಾದೃಶಂ ವಾಲಿನಃ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಪ್ರಾಕುರ್ವನ್ನೌರ್ಧ್ವದೇಹಿಕಂ |
ಅಂಗದಂ ಪರಿರಭ್ಯಾಶು ತಾರಪ್ರಭೃತಯಸ್ತಥಾ || 4.25.33 ||

ಕ್ರೋಶಂತಃ ಪ್ರಯಯುಃ ಸರ್ವೇ ವಾನರಾ ಹತಬಾಂಧವಾಃ |
ತತಃ ಪ್ರಣಿಹಿತಾಃ ಸರ್ವಾ ವಾನಯೋಽಸ್ಯ ವಶಾನುಗಾಃ || 4.25.34 ||

ಚುಕ್ರುಶುವೀರವೀರೇತಿ ಭೂಯಃ ಕ್ರೋಶಂತಿ ತಾಃ ಪ್ರಿಯಂ |
ತಾರಾಪ್ರಭೃತಯಃ ಸರ್ವಾ ವಾನಯೋಃ ಹತಬಾಂಧವಾಃ || 4.25.35 ||

ಅನುಜಗ್ಮುಶ್ಚ ಭರ್ತಾರಂ ಕ್ರೋಶಂತ್ಯಃ ಕರುಣಸ್ವನಾಃ |
ತಾಸಾಂ ರುದಿತಶಬ್ದೇನ ವಾನರೀಣಾಂ ವನಾಂತರೇ || 4.25.36 ||

ವನಾನಿ ಗಿರಯಶ್ಚೈವ ವಿಕ್ರೋಶಂತೀವ ಸರ್ವತಃ |
ಪುಲಿನೇ ಗಿರಿನದ್ಯಾಸ್ತು ವಿವಿಕ್ತೇ ಜಲಸಂವೃತೇ || 4.25.37 ||

ಚಿತಾಂ ಚಕ್ರುಃ ಸುಬಹವೋ ವಾನರಾ ವನಚಾರಿಣಃ |
ಅವರೋಪ್ಯ ತತಃ ಸ್ಕಂಧಾಚ್ಛಿಬಿಕಾಂ ವಾನರೋತ್ತಮಾಃ || 4.25.38 ||

ತಸ್ಥುರೇಕಾಂತಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಸರ್ವೇ ಶೋಕಪರಾಯಣಾಃ |
ತತಸ್ತಾರಾ ಪತಿಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಶಿಬಿಕಾತಲಶಾಯಿನಂ || 4.25.39 ||

ಆರೋಪ್ಯಾಂಕೇ ಶಿರಸ್ತಸ್ಯ ವಿಲಲಾಪ ಸುದುಃಖಿತಾ |
ಹಾ ವಾನರಮಹಾರಾಜ ಹಾ ನಾಥ ಮಮ ವತ್ಸಲ || 4.25.40 ||

ಹಾ ಮಹಾರ್ಹ ಮಹಾಬಾಹೋ ಹಾ ಮಮ ಪ್ರಿಯ ಪಶ್ಯ ಮಾಂ |
ಜನಂ ನ ಪಶ್ಯಸೀಮಂ ತ್ವಂ ಕಸ್ಮಾಚ್ಛ್ಲೋಕಾಭಿಪೀಡಿತಂ || 4.25.41 ||

ಪ್ರಹೃಷ್ಟಮಿಹ ತೇ ವಕ್ತ್ರಂ ಗತಾಸೋರಪಿ ಮಾನದ |
ಅಸ್ತಾರ್ಹಸಮವರ್ಣಂ ಚ ದೃಶ್ಯತೇ ಜೀವತೋ ಯಥಾ || 4.25.42 ||

ಏಷ ತ್ವಾಂ ರಾಮರೂಪೇಣ ಕಾಲಃ ಕರ್ಷತಿ ವಾನರ |
ಯೇನ ಸ್ಮ ವಿಧವಾಃ ಸರ್ವಾಃ ಕೃತಾ ಏಕೇಷುಣಾ ರಣೇ || 4.25.43 ||

ಇಮಾಸ್ತಾಸ್ತವ ರಾಜೇಂದ್ರ ವಾನಯೋಽಪ್ಲವಗಾಸ್ತವ |
ಪಾದೈರ್ವಿಕೃಷ್ಟಮಧ್ವಾನಮಾಗತಾಃ ಕಿಂ ನ ಬುಧ್ಯಸೇ || 4.25.44 ||

ತವೇಷ್ಟಾ ನನು ಚೈವೇಮಾ ಭಾರ್ಯಾಶ್ಚಂದ್ರನಿಭಾನನಾಃ |
ಇದಾನೀಂ ನೇಕ್ಷಸೇ ಕಸ್ಮಾತ್ ಸುಗ್ರೀವಂ ಪ್ಲವಗೇಶ್ವರ || 4.25.45 ||

ಏತೇ ಹಿ ಸಚಿವಾ ರಾಜಂಸ್ತಾರಪ್ರಭೃತಯಸ್ತವ |
ಪುರವಾಸಿಜನಶ್ಚಾಯಂ ಪರಿವಾರ್ಯ ವಿಷೀದತಿ || 4.25.46 ||

ವಿಸರ್ಜಯೈನಾನ್ ಸಚಿವಾನ್ ಯಥಾಪುರಮರಿಂದಮ |
ತತಃ ಕ್ರೀಡಾಮಹೇ ಸರ್ವಾ ವನೇಷು ಮದನೋತ್ಕಟಾಃ || 4.25.47 ||

ಏವಂ ವಿಲಪತೀಂ ತಾರಾಂ ಪತಿಶೋಕಪರೀವೃತಾಂ |
ಉತ್ಥಾಪಯಂತಿ ಸ್ಮ ತದಾ ವಾನರ್ಯಃ ಶೋಕಕರ್ಶಿತಾಃ || 4.25.48 ||

ಸುಗ್ರೀವೇಣ ತತಃ ಸಾರ್ಧಂ ಸೋಽಂಗದಃ ಪಿತರಂ ರುದನ್ |
ಚಿತಾಮಾರೋಪಯಾಮಾಸ ಶೋಕೇನಾಭಿಪ್ಲುತೇಂದ್ರಿಯಃ || 4.25.49 ||

ತತೋಽಗ್ನಿಂ ವಿಧಿವದ್ ದತ್ತ್ವಾ ಸೋಽಪಸವ್ಯಂ ಚಕಾರ ಹ |
ಪಿತರಂ ದೀರ್ಘಮಧ್ವಾನಂ ಪ್ರಸ್ಥಿತಂ ವ್ಯಾಕುಲೇಂದ್ರಿಯಃ || 4.25.50 ||

ಸಂಸ್ಕೃತ್ಯ ವಾಲಿನಂ ತಂ ತು ವಿಧಿವತ್ ಪ್ಲವಗರ್ಷಭಾಃ |
ಆಜಗ್ಮುರುದಕಂ ಕರ್ತುಂ ನದೀಂ ಶುಭಜಲಾಂ ಶಿವಾಂ || 4.25.51 ||

ತತಸ್ತೇ ಸಹಿತಾಸ್ತತ್ರ ಹ್ಯಂಗದಂ ಸ್ಥಾಪ್ಯ ಚಾಗ್ರತಃ |
ಸುಗ್ರೀವತಾರಾಸಹಿತಾಃ ಸಿಷಿಚುರ್ವಾನರಾ ಜಲಂ || 4.25.52 ||

ಸುಗ್ರೀವೇಣೇವ ದೀನೇನ ದೀನೋ ಭೂತ್ವಾ ಮಹಾಬಲಃ |
ಸಮಾನಶೋಕಃ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥಃ ಪ್ರೇತಕಾರ್ಯಾಣ್ಯಕಾರಯತ್ || 4.25.53 ||

ತತೋಽಥ ತಂ ವಾಲಿನಮಗ್ರ್ಯಪೌರುಷಂ
ಪ್ರಕಾಶಮಿಕ್ಷ್ವಾಕುವರೇಷುಣಾ ಹತಂ |
ಪ್ರದೀಪ್ಯ ದೀಪ್ತಾಗ್ನಿಸಮೌಜಸಂ ತದಾ
ಸಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ರಾಮಮುಪೇಯಿವಾನ್ ಹರಿಃ || 4.25.54 ||

|| ಇತ್ಯಾರ್ಷೇ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣೇ ವಾಲ್ಮೀಕೀಯೇ ಆದಿಕಾವ್ಯೇ
ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾಕಾಂಡೇ ಪಂಚವಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ ||